

අනුරාධපුර ජේතවන පුරාවිද්‍යා භූමියෙන් වාර්තා වූ හස් එබ්බ කාසිවල අන්තර්ගත සංකේත, හැඩය හා නිෂ්පාදන තාක්ෂණය පිළිබඳ නාණක විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්

චන්දිමා සඳමාලි මධුමිකා

පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය.

ප්‍රමුඛ පද: හස්එබ්බ කාසි, නාණක විද්‍යාව, ජේතවනය, සංකේත

හැඳින්වීම

ජේතවනාරාම පුරාවිද්‍යා භූමියේ දැනට සිදුකර ඇති කැනීම් වලින් තුන්දහසකට(3000) ආසන්න නාණක සොයා ගෙන ඇත. එයින් එකසිය හැට නවයක්(169) හස් එබ්බ නාණක වේ. පුරාණ, ධරණ, කර්ෂාපණ.....ආදී විවිධ නාමයන්ගෙන් මෙය හඳුන්වා ඇත (Codrington, 1924. 16 : කල්දේරා 1959. 6 : සිරිසෝම සහ අමරසිංහ, 1986.3-5). මේ සඳහා හස් එබ්බ යන නාමය ලබා දී ඇත්තේ සංකේත එබ්බවු යන අදහසින් ය(සිරිසෝම සහ අමරසිංහ, 1986. 15 : කුලතුංග, 1998. 164). හස් එබ්බ කාසියේ නිෂ්පාදන වශයෙන් නාණක විද්‍යාඥයින් හඳුන්වනු ලබන්නේ ඉන්දියාවයි. ඉන්දියාව හා ලංකාව අතර තිබූ සාගරික වෙළඳාමේ බලපෑම මත ශ්‍රී ලංකාවට හස් එබ්බ කාසි ලැබුණ බව පොදු පිළිගැනීම යි.

අනුරාධපුර ජේතවනාරාම භූමියෙන් වාර්තා වූ හස් එබ්බ නාණක නිෂ්පාදන තාක්ෂණය, හැඩය සහ සංකේතයන් කුමන ස්වරූපයක් ගෙන ඇති ද යන්න පිළිබඳ නාණක විද්‍යාත්මකව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාවේ ප්‍රධාන පර්යේෂණ ගැටලුව වේ.

සමකාලීනව ජේතවනාරාම පුරාවිද්‍යා භූමියේ භාවිත වූ හස් එබ්බ කාසි පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණයි.

ක්‍රමවේදය

අනුරාධපුර ජේතවනාරාම පුරාවිද්‍යා භූමිය මෙම පර්යේෂණයේ කේන්ද්‍රීය භූමිය වශයෙන් තෝරාගෙන ඇත. පර්යේෂණය සඳහා දත්ත ලබා ගැනීමේ දී සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයන් හා පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රයන් පදනම් කරගත් පුස්තකාල සහ කේෂ්ත්‍ර අධ්‍යයනයක් සිදුකරන ලදී. දත්ත රැස්කිරීම හා රැස්කළ දත්ත විමර්ශනය කිරීම සහ විශ්ලේෂණය කිරීමකින් පර්යේෂණය සමාලෝචනය කර දත්ත වගු, සිතියම් හා ප්‍රස්තාර භාවිතයෙන් ඉදිරිපත් කිරීමට බලාපොරොත්තු වේ.

ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

ජේතවන පුරාවිද්‍යා භූමිය තුළ මෙතෙක් සිදුකර ඇති කැනීම් තුළින් හස් එබ්බ කාසි එකසිය හැට නවයක්(169) කාසි කිහිපයක් ගෙවී ගොස් තිබූ අතර කාසි මත මළ ස්ථර තැන්පත් වූ අවස්ථාවන් ද දක්නට ලැබුණි. එමෙන් ම පතුරු ගැලවීමට ලක්වූ මෙන් ම පූර්ණ වශයෙන් මළ බැඳී තිබූ කාසි ද දක්නට ලැබුණි.

විවිධ තත්වයන් යටතේ වාර්තා වී ඇති හස් එබ්බ කාසිවල සටහන් සංකේතයන්, නිෂ්පාදන තාක්ෂණය හා හැඩය යන කරුණු කෙරේ අවධානය යොමුකර සිදුකළ අධ්‍යයනයේ දී සුවිශේෂී තොරතුරු ප්‍රමාණයක් අනාවරණය විය.

හස් ඵල කාසියේ සටහන් සංකේත

කාසියේ අභිමුඛයේ සහ ප්‍රතිමුඛයේ සංකේත සටහන්වීම අධ්‍යයනයේ දී කාසිය දෙපැත්තෙහිම සංකේත සටහන් කළ කාසි, එක් පැත්තක පමණක් සංකේත සටහන් කළ කාසි සහ කාසිය දෙපැත්තෙහිම සංකේත සටහන් නොකළ කාසි වශයෙන් හඳුනාගැනීමක් සිදුකරන ලදී. සංකේත සටහන් කිරීමේ දී වැඩි සංකේත ප්‍රමාණයක් ඇත්තේ අභිමුඛයේ බවත් අඩු සංකේතයන් ප්‍රමාණයක් ඇත්තේ ප්‍රතිමුඛයේ බවත් සාමාන්‍යයෙන් නාණක විද්‍යාවේ දී හස් ඵල කාසිය පිළිබඳව නාණක විද්‍යාඥයන් පිළිගන්නා මතයයි. ජේතවන පුරාවිද්‍යා භූමියෙන් වාර්තා වන හස් ඵල කාසියේ සටහන් සංකේත විමසීමේ දී සංකේතාත්මකව කිසියම් රටාවක් දැකිය හැකි බව පර්යේෂණයේ දී අනාවරණය විය.

අධ්‍යයනයට යොදාගත් නාණක මූලාශ්‍රයන්ගේ එක් පැත්තක වැඩි සංකේත ප්‍රමාණයක් අන්තර්ගතව තිබූ අතර එයට සාපේක්ෂව අනෙක් පැත්තෙහි අන්තර්ගතව තිබුණේ අඩු සංකේත ප්‍රමාණයකි. දෙපැත්තෙහි සමාන සංකේතයන් ඇති අවස්ථාවන් ද දක්නට ලැබුණ අතර එහි දී එක් පැත්තක සංකේතයන් කුඩාවට දක්වා ඇති ආකාරය සනාථ විය. ජේතවන පුරාවිද්‍යා භූමියේ වාර්තා වූ හස් ඵල නාණකයන්ගේ සටහන් සංකේතයන් අධ්‍යයනයේ දී

- සුර්යය සංකේතය
- මල සහ ගස
- ස්තූපය/කන්ද
- ජ්‍යාමිතික හැඩතල සහ සංකේත

හඳුනාගැනීමට හැකි විය. ජේතවන භූමියෙන් වාර්තා වූ හස් ඵල කාසිවල සුර්යය සංකේතය සටහන් කර තිබුණේ අභිමුඛය මත පමණි. එමෙන් ම සුර්යය සංකේතය සෙසු සංකේතයන්ට

සාපේක්ෂව වැඩිම කාසි ප්‍රමාණයක සටහන් කරන ලද සංකේතයකි. මල සංකේතය හස් ඵල කාසිවල අභිමුඛය මත බොහෝවිට සටහන් කළ සංකේතයකි. නමුත් කාසි කිහිපයක ප්‍රතිමුඛයේ ද සටහන් කර ඇති බව මෙහිදී අනාවරණය විය. වාර්තා වූ හස් ඵල කාසි අතර අභිමුඛ ප්‍රතිමුඛ සංකේත අතර බොහොමයක් ඇත්තේ ජ්‍යාමිතික සංකේතයන් ය. අධ්‍යයනයට භාජනය වූ නාණකයන් අතර ඉන්දියාවෙන් මෙරටට ලැබුණ හස් ඵල කාසි හා ලංකාවේ නිෂ්පාදනය කළ හස් ඵල කාසි ද ඇති බව අනුමාන කළ හැකි ය. මේවායේ වැඩි ප්‍රමාණයක් දක්නට ඇත්තේ රේඛාමය සංකේතයන්ය. ඉන්දියාවෙන් පැමිණි නාණකයන්ගේ එවැනි ස්වරූපයක් දක්නට නොමැති වීම එවැනි නිගමනයකට එළඹීමට හේතුවක් ලෙස හඳුනාගැනීමක් කර ඇත.

● හස් ඵල කාසිවල නිෂ්පාදන තාක්ෂණය

ජේතවන භූමියෙන් වාර්තා වූ හස් ඵල කාසි මුද්‍රා තැබීමේ ක්‍රමවේදය හා අවිච්ඡිද්‍යා අනුසාරයෙන් නිෂ්පාදන යන ක්‍රමවේදයන් ද්විත්වයම අනුගමනය කර ඇති බව අධ්‍යයනයේ දී අනාවරණය විය. මුද්‍රා තබා කාසි නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී පහත අනුපිළිවෙල හඳුනාගත හැකිවිය.

1. ලෝහ පතුරු සකස් කිරීම
2. කැබලි ලෙස කපා ගැනීම
3. බර සමානව ලබාගැනීම සඳහා කොන්වලින් කැබලි කැපීම
4. සංකේතය සටහන් කිරීම

කාසිවල සටහන් සංකේත නිරීක්ෂණයේ දී නාණක කිහිපයක සංකේතයන් ගැඹුරට ම සටහන් වී ඇති බවත් ඇතැම් අවස්ථා

වලදී පැහැදිලිව සංකේත දක්නට නැති බවත් තවත් කිහිපයක සංකේතවල සේයාවක් පමණක් සටහන් වී ඇති බවත් පැහැදිලි විය. ඒ අනුව පැහැදිලි වූයේ විවිධ කාල වකවානු තුළ දී විවිධ පිරිස් විසින් කාසි මත සංකේත සටහන් කරන්නට ඇති බවයි.

කාසිවල වට දාරයේ මෙන් ම සමහර සංකේත ආශ්‍රිතව සියුම් පිපිරීම් සටහන් මෙන් ම වැරෙන් යෙදූ පීඩනයන් ලෝහ කැබැල්ල මත පතිත වීමෙන් වූ තැලුම් සලකුණු ද නිරීක්ෂණයෙන් හඳුනාගැනීමට හැකි විය.

හස් එබූ කාසියේ හැඩය

කාසියක හැඩය බාහිර ස්වරූපය අනුව කිව හැකිය. හතරැස්, රවුම්, ඉලිප්සාකාර, ත්‍රිකෝණාකාර, ඡඩාශ්‍රාකාර හැඩයන්ගෙන් යුත් කාසි හඳුනාගැනීමට හැකි විය. හතරැස් හැඩයේ කාසි අතර සමචතුරශ්‍රාකාර, සෘජුකෝණාශ්‍රාකාර, අසම පාද හතරින් යුත් චතුරශ්‍රාකාර කාසි විය. දළ වශයෙන් රවුම් හැඩයේ කාසි වාර්තා වුව ද අවිච්චි ආධාරයෙන් නිෂ්පාදිත කාසි වල රවුම් හැඩය විධිමත් ආකාරයෙන් ඇති බව පැහැදිලි විය. රවුම් හැඩය ගත් කාසිය බොහෝ දුරට හස් එබූ

කාසි නිෂ්පාදන තාක්ෂණයේ උපරිම අවස්ථාව නිරූපණය කිරීමක් බව උපකල්පනය කළ හැකිය. සමානුපාතික අරයන්ගෙන් යුත් රවුම් හැඩයේ හස් එබූ කාසි කිහිපයක් ජේතවන භූමියෙන් වාර්තා වී ඇත. කාසි සඳහා උචිත හැඩය රවුම බවත් පසු කාලීනව ගණුදෙනු කළ සෑම කාසි වර්ගයකින් ම එය තහවුරු කළ කරුණකි. රවුම් හැඩයේ හස් එබූ කාසි පසු කාලීන කාසිවල හැඩය සඳහා කිසියම් ආදර්ශයක් වූ බව මේ අනුව සඳහන් කළ හැකි ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

කුලතුංග ටී.පී. (1996) *අභයගිරි පර්යේෂණ*. මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. රජයේ මුද්‍රණාලය, කොළඹ.

සිරිසෝම එම්. එච්., අමරසිංහ, ජී. (1986) *හස් එබූ කාහාපණ*. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.

බාලසූරිය, අයි. ඩී. (2000) *ජේතවන බිමෙන් හමු වූ අපේ කාසි 8-19*. වැලිපිල පුරාවිද්‍යා සඟරාව. සංස්කාරක අරුණ රාජපක්ෂ සහ සමීන්ද්‍ර කුමාර. මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, කොළඹ.